

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa Banku [...] spółki akcyjnej w W.
przeciwko K. P. i T. P.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 lipca 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 30 listopada 2021 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Banku [...] spółki akcyjnej w W. na rzecz K. P. i T. P. kwoty po 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda Banku [...] S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 listopada 2021 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. postanowienia SN z dnia: 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 ze zm.) jego obowiązki obejmują

zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Skarżący podniósł przede wszystkim, że został pozbawiony możliwości obrony swoich praw w wyniku pominięcia załącznika do wiadomości e-mail z dnia 22 marca 2021 r. w postępowaniu w pierwszej instancji.

W pierwszej kolejności wyjaśnienia wymaga, że co do zasady możliwe jest powołanie się w skardze pośrednio na nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji (uchybień procesowe sądu pierwszej instancji prowadzące do nieważności postępowania na tym etapie) oraz jej nieuwzględnienie przez sąd drugiej instancji (naruszenie przez ten sąd przepisów procesowych, mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy), jeżeli zarzut dotyczy naruszenia art. 378 § 1 in fine k.p.c. albo art. 386 § 2 k.p.c. (zob. postanowienia SN z dnia: 17 kwietnia 2008 r., II UK 369/07; 11 grudnia 2012 r., I UK 486/12; 19 lutego 2013 r., II PK 264/12).

Skarżący upatruje nieważności natomiast w pominięciu załączników przedłożonych do wiadomości e-mail z dnia 22 marca 2021 r. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przewidziane w art. 379 pkt 5 k.p.c. pozbawienie strony możliwości obrony jej praw polega na tym, że strona na skutek wadliwości działań procesowych sądu lub strony przeciwnej nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji. Ocena zaistnienia takiej sytuacji procesowej dokonywana być powinna w kontekście okoliczności konkretnej sprawy. Chodzi jednak tylko o wypadki rzeczywistego pozbawienia możliwości obrony, którego skutkiem było niedziałanie strony w postępowaniu. O pozbawieniu strony możliwości obrony swych praw przesądza kumulatywne wystąpienie trzech okoliczności: naruszenia przez sąd przepisów procesowych będących źródłem uprawnień strony, wpływu tego uchybienia na wyłączenie możliwości działania strony w postępowaniu oraz niemożności obrony swych praw w postępowaniu w następstwie wystąpienia obu uprzednio wymienionych okoliczności. Nie dochodzi do nieważności postępowania, gdy mimo naruszenia przez sąd przepisów postępowania strona podjęła czynności w procesie (zob. np. wyrok SN z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 350/16). Co jednak

istotne, pozbawienie strony możliwości obrony swych praw nie dotyczy sytuacji, w której sąd pomija środki dowodowe zgłaszane przez stronę, uznając, że zebrany materiał dowodowy jest wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy. Ocena w tym zakresie nie składa się na podstawę nieważności postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c., którą nie mogą być wadliwości w postępowaniu dowodowym lub ustalaniu stanu faktycznego (zob. np. postanowienia SN z dnia: 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 590/17; 14 sierpnia 2020 r., V CSK 618/19).

Zauważyć zatem wymaga, że pominięcie przez Sądy *meriti* pisma procesowego załączonego do wiadomości e-mail nie mieści się w dyspozycji art. 379 pkt 5 k.p.c. Może to być rozpatrywane (przede wszystkim w kontekście postępowania dowodowego) jedynie jako naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy. Ponadto strona powodowa była zawiadamiana o czynnościach procesowych, uczestniczyła w postępowaniu, była obecna na rozprawach, czego nie negowała. Nie można pominąć, że miała ona możliwość zgłoszenia zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c., co otwierałoby mu drogę do możliwości kwestionowania faktu pominięcia załączników do wiadomości e-mail przez Sąd pierwszej instancji na dalszym etapie procesu, czego jednak nie uczyniła. Utraciła zatem prawo możliwości skutecznego podniesienia zarzutu w tym przedmiocie.

Oparcie natomiast wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej zasadności oznacza, że – zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze – skarżący musi przedstawić dokładny wywód, na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentację wskazującą na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Innymi słowy, skoro przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona, to powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów

prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 155/21).

Skarżący upatruje oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w fakcie pominięcia przez Sąd Okręgowy załącznika do wiadomości e-mail powoda z dnia 22 marca 2021 r., wskazując, iż zarzuty sformułowane w podstawach kasacyjnych mają charakter oczywście uzasadnionych.

Po pierwsze, skarżący powiela argumentację, która stanowiła podstawę jego zarzutu odnośnie do nieważności postępowania. Powyższe wywody w tym przedmiocie przekonują, że nie można mówić o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Po drugie, wypada także przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie tzw. przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie są oceniane dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Jak wskazano, w ramach przedsądu Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Skoro uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odwołujące się do przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., powinno koncentrować się na wykazaniu „oczywistości” zasadności skargi, to nie może sprowadzać się do odwołania się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych bądź też do ich powtórzenia, choćby nawet w zmodyfikowanej formie, ani być sformułowane w sposób, który wymagałby oceny ich zasadności (zob. np. postanowienie SN z dnia 3 grudnia 2020 r., II PK 171/19).

Innymi słowy, Sąd Najwyższy na etapie przedsądu nie rozpoznaje sprawy jak sąd powszechny. Nie ocenia też podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), jako że stanowią odrębną część skargi kasacyjnej i dlatego nie składają się na podstawę przedsądu ani na jej uzasadnienie, a podlegają rozpoznaniu dopiero

po przyjęciu skargi do rozpoznania. Oznacza to, że skarżący powinien we wniosku samodzielnie (odrębnie od podstaw kasacyjnych) wskazać i wykazać naruszenie prawa, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest oczywiście wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania (postanowienie SN z dnia 1 lipca 2020 r., I UK 433/19).

Skarżący zasady tej nie respektuje, gdyż argumentacja przedstawiona we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się wprost do wskazania, że zarzuty sformułowane w podstawach kasacyjnych mają charakter oczywiście uzasadnionych.

Po trzecie, z analizy akt sprawy nie wynika, aby Sądy *meriti* podejmowały czynności sprzeczne ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, zgodnie z którym postępowanie dowodowe prowadzone przez sąd w sprawie cywilnej nie może zmierzać w dowolnym kierunku, wyznaczonym przez wnioski dowodowe stron, gdyż jego zadaniem jest wyjaśnienie okoliczności doniosłych w świetle norm prawa materialnego, na podstawie których oceniane jest roszczenie dochodzone przez powoda. Przy czym musi to nastąpić na podstawie dowodów zebranych w oparciu o przepisy prawa proceduralnego. Niezależnie od kwestii, czy pismo przesłane mailem powinno podlegać procedurze przewidzianej w art. 130 lub 130^{1a} k.p.c., skoro nie dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 125 § 2¹ k.p.c.), gdyż – jak się wskazuje – nie można wówczas mówić w ogóle o wniesieniu pisma procesowego, które podlegałoby zwrotowi (w przypadku profesjonalnego pełnomocnika) lub wezwaniu do uzupełnienia braków formalnych, to ta procedura nie wstrzymuje wydania orzeczenia kończącego (oczywiście, w każdej sytuacji należy to do oceny sądu rozpoznającego sprawę). Ponieważ wnioski dowodowe powinny być zostać zgłoszone na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, Sąd Apelacyjny mógł je pominąć na podstawie art. 381 k.p.c.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 2 w zw. z art. 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

a.s.